

20.2.2026

KEHA/787/2019

Maa- ja metsätalousministeriö

MMM:n lausuntopyyntö 16.1.2026, VN/670/2026

Tornionjoen kalastussäännön muutostarpeet vuodelle 2026

Asia

Maa- ja metsätalousministeriö pyytää lausuntoja ja perusteltuja ehdotuksia kalastussääntöön tarvittavista muutoksista Tornionjoen kalastusalueen kalastussäännön 16 §:n mukaisia vuotta 2026 koskevia Ruotsin kanssa käytäviä neuvotteluja varten.

Lausunto

Lapin elinvoimakeskuksen kalatalousyksikkö toteaa lausuntonaan seuraavaa.

Yleistä

Kesällä 2025 lohen nousu oli selvästi parempaa kuin kahtena edellisenä kesänä ja mereen lähti mittaushistorian suurin määrä vaelluspoikasia.

Koska syytä edellisten vuosien huonoon nousuun ei tiedetä, kalastuksen säätelyä on toistaiseksi syytä jatkaa suhteellisen tiukkana.

Tornionjoen kalastussäännön mukaan kalastusta ei ole poikkeustilanteessa tai kesken kauden mahdollisuutta säädellä. Kalastussäännön 16. pykälän mukaan kalastussäännöstä poikkeavien määräysten tekemisestä todetaan säännön perusteluissa seuraavasti: "Neuvottelut on aloitettava niin ajoissa, että määräykset voidaan antaa hyvissä ajoin ennen kalastuskauden alkua. Viranomaisten on saavutettava yhteisymmärrys asiasta viimeistään huhtikuun 1 päivänä määräysten soveltamisvuonna."

Lohikannan tila ja erityisesti nousevan kannan koko ei kuitenkaan selviä aprillipäivään mennessä. Elinvoimakeskuksen mielestä Suomen ja Ruotsin tulisi selvittää, miten luvanmyyntiä tai kalastusta niin merellä kuin Tornionjoella voitaisiin säädellä nopeasti tehtävillä toimenpiteillä, jos kalakannan tila sitä vaatii.

Tarvittaessa tämä tulee tehdä päivittämällä rajajokisopimuksen kalastussääntöä. Neuvottelujen avaamista jossain vaiheessa tulisi harkita, sillä säännön päivittämiselle on olemassa muutakin tarvetta. Lisäksi monet vuosittaisissa neuvotteluissa lisätyt poikkeukset ovat olleet voimassa jo pitkään, ja ne voitaisiin selkeyttämistarpeen vuoksi siirtää samalla itse sääntöön.

Kiintiöt

Vapa- ja lippopyynnissä on päiväkohtainen yhden kalan kiintiö, mutta verkkopyynnissä kiintiötä ei ole. Verkkokalastukseen ei ole järkevää säätää päiväkohtaista kiintiötä, koska ylimääräisiä kaloja ei voida turvallisesti vapauttaa. Elinvoimakeskuksen mielestä verkkokalastukseen tulisi säätää apajapaikkakohtainen kausikiintiö.

Viime vuonna käyttöön otettu kaikkea kalastusta koskeva kaikkia kalastusmuotoja koskeva henkilökohtainen kahden kalan kausikiintiö on syytä pitää voimassa tämän vuoden. Kahden kalan henkilökohtainen kiintiö koskisi myös perinneapajia, vaikka niille säädettäisiin apajakohtainen maksimikiintiö.

Merkintävelvollisuus

Kalatalousyksikkö kannattaa ehdotusta saalismerkkien käyttöönotosta tai vähintään asian kokeilemista kaudella 2026. Merkkien käytön tärkeys korostuu perinnepyynnissä. Mikäli säädettäisiin apajakohtainen kiintiö, merkit mahdollistavat kiintiön valvonnan. Jos apajakohtaista kiintiötä ei säädetä mutta henkilökohtainen kiintiö olisi käytössä, myös tässä tapauksessa merkkien käyttö perinnepyynnissä on peruteltua. Asia voidaan toteuttaa siten, että kukin apaja toimittaa nimilistan kalastajista ja merkit jaetaan sen perusteella.

Koukkujen lukumäärän

Koukkujen lukumäärän rajoittamista tulisi harkita lohen kalastuksessa. Yhtä viehettä kohden käytettävien koukkujen lukumäärän rajoittaminen vähentäisi suun ulkopuolelta kiinni tarttuneiden kalojen lukumäärää sekä kaloille väsytyksen yhteydessä lisäkoukuista aiheutuvien vahinkojen määrää. Elinvoimakeskuksen näkemyksen mukaan koukkujen lukumäärän rajoittamisella vähennettäisiin vapautettavien lohien sekä lohen kalastuksessa sivusaaliiksi tarttuvien harjusten ja taimenten kuolleisuutta. Koukkujen lukumäärä voitaisiin rajoittaa yhteen 3-haarakoukkuun tai 2 kahteen 1-haarakoukkuun viehettä kohden.

Siian kalastusaika

Suomen kalastusasetuksen mukaan siika on rauhoitettu mereen laskevassa joessa ja puroissa syyskuun 1 päivästä marraskuun 30 päivään. Tornionjoen kalastusäännön mukaan muiden lajien kuin lohen ja taimenen lippous ja pyynti kulteella ja kulkuverkolla on sallittua 15.9 saakka.

Koska kalastusäännössä ei ole kalastusaikaa siian pyynnille vieheellä tai ankkuroidulla verkolla, siian kalastuksessa pitäisi Suomen puolella

noudattaa kansallista sääntöä eli kalastus vieheellä ja verkolla on kielletty 1.9 alkaen. Pöytäkirjassa on kuitenkin poikkeus, jonka mukaan ankkuroituja verkkoja saa käyttää Könkämäenossa 15.9–30.9. Näin ollen Könkämäenossa saisi verkottaa siikaa 30.8 saakka ja aloittaa taas 15.9.

Yleinen käsitys paikallisilla on, että siian kalastus on sallittua myös verkoilla ja vieheellä 15.9 saakka. Koska kalastussäännön tarkoitus on selvästi ollut tämä, asia tulisi erikseen todeta pöytäkirjassa (ellei sitten haluta lopettaa siian kalastusta 1.9):

”Selvennyksenä kalastussäännön 11 §:n määräyksiin muiden lajien kuin lohen ja taimenen kalastus jokialueella ankkuroiduilla verkoilla ja vieheellä on sallittua 1.9 -15.9.”

Lisäksi tulisi harkita voidaanko myös muiden lajien viehekalastus sallia Könkämäenolla 15.9-30.9. Nyt tuona ajankohtana saa pyytää verkolla mutta ei vieheellä.

Nostokoukun käyttö

Kalastussäännön mukaan viranomisen voi erityisestä syystä myöntää poikkeuksen moottorin käyttöön. Lisäksi poikkeuksena on säädetty mahdollisuus käyttää harrilautaa tai siihen verrattavalla kalastustapaa henkilöille, joiden toimintakyky on heikentynyt siten, että se vaikeuttaa muun viehekalastuksen harjoittamiseen.

Vuonna 2025 kiellettiin nostokoukun käyttö. Lapin elinvoimakeskukseen tuli viime vuonna toistakymmentä kyselyä saada poikkeuslupa nostokoukun käyttöön toimintakyvyn heikkenemisen takia. Useimmiten kysyjä oli moottoriluvan hakija tai henkilö, jolla oli voimassa oleva lupa perämoottorin käyttöön. Elinvoimakeskus esittää harkittavaksi, että myös nostokoukun käyttöön voitaisiin myöntää lupa samalla tavalla kuin lupa moottorin käyttöön.

On pelättävissä, että hakemuksia tulee runsaasti, jos mahdollisuus koukun käyttöön avataan kaikille. Asia on viisainta toteuttaa siten, että luvan saisi vain moottoriluvan yhteydessä. Koska moottoriluvat ovat yleensä kolmevuotisia ja niitä on voimassa vain kymmenkunta, järkevintä on lisätä koukun käytön kieltävään pykälään maininta, että kiello ei koske moottoripoikkeusluvan haltijoita eikä myöskään harrilaudan käyttöön luvan saaneita.

Toinen mahdollisuus olisi sallia nostokoukun käyttö veneellä kalastettaessa muttei rannalta. Kalastuksenvälvojen havaintojen mukaan haavin käyttö veneessä on turvallisuusriski.

Taimenen kalastus

Kudulle nousevien meritaimenten määrä on kehittynyt viime vuosina suotuisasti, mutta taimenen vuosittaiset nousumäärät ovat edelleen murto-osa kaikista heikoimpienkin vuosien lohimääristä

Taimenen sivusaaliskuoletisuuden vähentämiseksi voitaisiin harkita alueellisia ja ajallisia rajoituksia keskeisten sivujokien suualueille sekä alaosan talvehtimisalueille. Lisäksi sivusaaliskuoletisuuden vähentämiseksi voitaisiin tarkastella viehekohtaisia koukkurajoituksia.

Lisäksi tulisi harkita vetouistelun kieltämistä ennen lohenkalastuksen alkua. Muutamilla alueilla mennään uistelemään koskien sulapaikkoihin jo ennen jättien lähtöä ja käsitys on, että tavoitteena on taimen, vaikka hauen pyynnistä puhuttaisiin. Täyskieltoa olisi helpompi valvoa kuin sitä, tuleeko saaliiksi taimenta.

Kalastuksen keskeyttäminen, jos vesi on liian lämmintä

Nykypäivänä on melko tavallista, että lohikalavesillä kielletään kalastus, jos veden lämpötila kohoaa liian korkeaksi. Tornionjoen kokoisella alueella kalastuksen kieltäminen on vaikea toteuttaa. Elinvoimakeskus esittää, että viranomaiset kuitenkin antaisivat vahvan suosituksen kalastuksen keskeyttämisestä, silloin kun vesi on liian lämmintä (esim. yli +20 astetta).

Vapamäärä

Vapamäärä on rajoitettu neljän vavan käyttöön eikä veneessäkään saa olla mukana useampia vapoja. Kalatalousyksikkö esittää, että rajoitetaan ainoastaan käytössä olevien vapojen määrää. Veneessä saisi siis olla mukana ylimääräisiä vapoja.

Harjus

Harjuskanta on ilmeisen heikko ja elinvoimakeskuksen mukaan tarvitaan toimenpiteitä harjuksen sivusaaliskuoletisuuden ja vapautettaville kaloille aiheutuvien vahinkojen vähentämiseksi. Sopimusosapuolten tulee keskustella yksityiskohtaisista keinoista edellä mainitun tavoitteen saavuttamiseksi.

Kalatalouspäällikkö

Jermi Tertsunen

Johtava kalatalousasiantuntija

Jari Leskinen

Tämä asiakirja KEHA/787/2019 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KEHA/787/2019 har godkänts elektroniskt

Tertsunen Jermi 20.02.2026 13:42

Leskinen Jari P 20.02.2026 10:48